

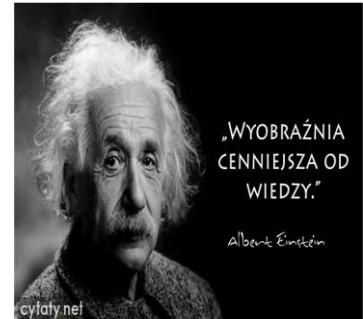
## Temat: **Temat: Gdzie mieści się wyobraźnia?**

Na dzisiejszej lekcji:

- ▶ Poznasz bliżej sylwetkę Zbigniewa Herberta oraz miejsca z nim związane.
- ▶ Zastanowisz się nad zagadnieniem wyobraźni.
- ▶ Wyszukasz w Słowniku Języka Polskiego termin *wyobraźnia*.
- ▶ Przyjrzyj się utworowi Z. Herberta pt. „Pudełko zwane wyobraźnią”.
- ▶ Dokonasz krótkiej analizy wiersza.
- ▶ Poznasz różne możliwości interpretacji utworu.

**Co kojarzy wam się ze słowem wyobraźnia?**

Wyobraźnia to „zdolność tworzenia w myślach rozmaitych obrazów, historii itp.” - Internetowy Słownik Języka Polskiego PWN



Wyobraźnia jako zagadnienie, którym od wieków interesowali się artyści i naukowcy

**Zbigniew Herbert 1924 - 1998.**



- ▶ Wybitny i znany poeta polski.
  - ▶ Pisarz, eseista, dramaturg, autor słuchowisk.
  - ▶ Twórca słynnego cyklu poetyckiego „**Pan Cogito**”.
  - ▶ **COGITO ERGO SUM – MYŚLĘ, WIĘC JESTEM!**
  - ▶ Pośmiertnie został oznaczony **Orderem Orła Białego**.
  - ▶ Z wykształcenia był ekonomistą, prawnikiem i filozofem.
  - ▶ **Zdobył ponad 20 nagród literackich.**
- ▶ Jego książki zostały przetłumaczone na 38 języków.
  - ▶ **W swoich dziełach nawiązywał do kultury starożytnej. Rozważał zagadnienia związane z problematyką dobra i zła.**

### Zbigniew Herbert – „Pudełko zwane wyobraźnią”

Zastukaj palcem w ścianę –  
z dębowego klocka  
wyskoczy  
kukułka  
wywoła drzewa  
jedno i drugie  
aż stanie  
las  
zaświstaj cienko –  
a pobiegnie rzeka  
mocna nić  
która zwiąże góry z dolinami

chrząknij znacząco –  
oto miasto  
z jedną wieżą  
szczyrbatym murem

i domkami żółtymi  
jak kostki do gry  
teraz  
zamknij oczy  
spadnie śnieg  
zgasi  
zielone płomyki drzew  
wieżę czerwoną  
pod śniegiem  
jest noc  
z błyszczącym zegarem na szczycie  
sowa krajobrazu

### Zwróć uwagę na **nastrój wiersza**:

Jest tajemniczy i trochę zaczarowany. Pudełko stworzyło zupełnie nowy świat. Obrazy, które powstały w wyobraźni poety to rajskie obrazy. Tam się chce być, pomieszczać, uspokoić. Tam nie ma miejsca na obowiązki, rozmaite codzienne męczarnie, wrogów, kłopoty. To świat poprawiony. I to jest siłą wyobraźni: poprawić świat, uczynić go lepszym. W tym wierszu jak na dłoni widać świat wyobraźni.

W wierszu poeta podkreśla ogromne możliwości wyobraźni. Przedstawia, że w ten sposób można upiększyć nie tylko miasto, ale przede wszystkim swoje życie, nadając mu nowych barw. Wyobraźnia odgrywa przecież ogromną rolę w życiu każdego z nas, bo każdy o czymś marzy i wyobraża sobie to, co często jest bardzo odległe od rzeczywistości.

Wypisz z tekstu po jednym przykładzie epitetu, przenośni, ożywienia, porównania i apostrofy.

Zwróć uwagę na tytuł wiersza – jest przenośnią. **Poeta ukazał wyobraźnię jako zaczarowane pudełko. Uczyń z niej przedmiot!**

### **Dlaczego pudełko, a nie kapelusz lub... „jajko z niespodzianką”?**

Łatwo można sobie wyobrazić, że znajdujemy się w cyrku, a magik wyciąga z kapelusza króliki, które zapelniają scenę, jeden po drugim. Nie trudno także rozbić czekoladowe jajko, aby zachwycić się ukrytą w środku zabawką. Z pudełkiem jest inaczej. Samo w sobie jest tylko opakowaniem zwykłym i nie wróżącym baśniowych rozkoszy. I właśnie o to chodzi. Pudełko ma być zaskoczeniem. Żadna sztuka wyobrazić sobie, że w jajku z niespodzianką jest niespodzianka. Ale w pudełku? To już "wyższa szkoła jazdy". Dla niektórych zresztą do końca pozostanie tylko użytkową paczką ze świata prozy życia. Kim są ci „niektórzy”? To wszyscy ci, którzy nie znają szyfru...

### **Szukamy szyfru do naszego pudełka**

Przypomina nam się baśń o stoliczku, nakrywającym się pod wpływem zaklęcia. Są też szare skały, które na odpowiednie hasło (np. Sezamie, otwórz się) ukazują nam swoje czeluście pełne skarbów. Nb i jeszcze zwyczajny osiołek, któremu złote monety sypią się na każde nasze żądanie.

A co podziela na nasze pudełko? Może zwyczajne „puk, puk”? O, coś się dzieje: wyskoczyła kukulka. Czar zaczyna działać. A może spróbować czegoś innego? Zaświstajmy... to byto szyfr dla rzeki. Chrząknijmy – koniecznie znacząco – to był sygnał dla miasta, by zjawilo się w naszej wyobraźni.

Ale chyba najlepszym sposobem by wywołać cuda i dziwy, jest zamknięcie oczu. Wystarczy, by sprzed naszych oczu zniknęły obdrapane ścianki drewnianego kłocka i... pojawia się wieża czerwona wśród zielonych płomyków drzew.

### **Co nam daje rozwiązanie zagadki?**



Oto wysypują się z niej prosto w twoje ręce: kukulka, las, rzeka, miasto, śnieg, noc, tym cenniejsza, że otulona owym śniegiem... skarb największy – zegar na szczycie nocy, który jest sową krajobrazu. Sowa – nocny, tajemniczy ptak – symbol mądrości. Może właśnie mądrością życiową jest poezja, która wyczarowuje nawet tak urozmaicony krajobraz. Świat rośnie wraz z nami...

**Czy nasza wyobraźnia w tym wierszu podrzuca nam obrazy przypadkowo? Otóż nie.**

- **Najpierw** w polu naszego widzenia pojawia się jedno drzewo i jeden na nim ptak. Nasze wrażenia są skromne – tak właśnie widzi świat małe dziecko.
- Ale oto zauważamy więcej drzew. Już nie tylko jeden obiekt w polu widzenia. Pojawia się drugie drzewo, wkrótce cały las.
- **A potem** krajobraz staje się jeszcze bardziej urozmaicony. Mamy już góry i doliny, rzekę, która oplata nasze skarby mocną nicią.
- Panorama poszerza się. Dostrzegamy miasto, a w nim wieżę, szczybaty mur i żółte domki. Mamy więc oko wyczułone i na drobiazgi, i na szeroki świat. To kolejny, czwarty etap naszego rozwoju.
- Kiedy to wszystko stanie nam przed oczyma i potrafiemy sobie wyobrazić wszystko, co nas otacza, pora na coś, czego oczy nie widzą – na wyobraźnię. Śnieg wycisza ostre kolory “zielonych drzew, czerwonych wież”. Maluje obraz piękniejszy, bo tajemniczy.
- Gdy przyjdzie jeszcze noc, nadchodzi najdorodsza część naszego rozwoju – refleksja. Dlaczego akurat w nocy? Ponieważ noc jest symbolem snu, nierealności, marzeń, rozmyślań. Niesie z sobą mądrą (sowią) dojrzałość. Myślimy wówczas, jak wspaniale stwarzał świat Herbert, obiecując nam po trudach budowania radosne marzenia.

Przyjrzyj się jeszcze raz procesowi powstawania świata naszej wyobraźni. Sześć etapów opisanych w sześciu zwrotkach to jakby sześć dni tworzenia, siódmy pozostaje na odpoczynek. Jest czas, aby nacieszyć się tym, czego dokonaliśmy.

Pomysł poeta zaczerpnął z Eblii. Wyobraźnia to Boski Dar. Mamy moc nieograniczoną, równą Stwórcy w świecie materialnym. Od nas tyle zależy... Warto więc uruchomić nasze marzenia, by potem odpoczywać w wyczarowanym przez siebie świecie.

#### Różne możliwości interpretacji utworu

- ▶ Analiza i interpretacja podczas pracy z tekstem
- ▶ Recytacja z odpowiednimi akcentami i intonacją
- ▶ Interpretacja malarska
- ▶ Poezja śpiewana. - <https://www.youtube.com/watch?v=gt3nbwDJK4b>
- ▶ Inscenizacja. - [https://www.youtube.com/watch?v=fYZPm8r\\_rTE](https://www.youtube.com/watch?v=fYZPm8r_rTE)

#### PODSUMOWANIE – NOTATKA

- ▶ **Zbigniew Herbert** (ur. 29 października 1924r. we Lwowie, zm. 28 lipca 1998r. w Warszawie) był wybitnym polskim poetą i pisarzem, autorem dramatów i słuchowisk. W swoich dziełach nawiązywał do kultury starożytnej, poruszał zagadnienia dobra i zła.



▶ Utwór pt. „Pudełko zwane wyobraźnią” jest **wierszem wolnym**. Wskazuje na to brak konkretnej reguły, na której mógł zostać oparty utwór. **Wiersz nie ma jednakowej liczby sylab w wersach ani tej samej liczby wersów w każdej strofie. Nie posiada rymów**

- ▶ Głównym tematem wiersza jest wyobraźnia.
- ▶ Podmiot liryczny zwraca się bezpośrednio do adresata. Wypowiada się w 2 os. l.poj. Wskazują na to czasowniki: „zastukaj”, „zaświstaj”, „chrząknij”, „zamknij”.
- ▶ Osoba mówiąca w wierszu posługuje się środkami stylistycznymi, takimi jak epitety (np. dębowy klocek, mocna nić, szczybaty mur, wieża czerwona) czy metafory (np. „z błyszczącym zegarem na szczycie”).